

Pocta ke 110. výročí založení roty Nazdar - výstava mapující původní „vojenské“ názvy ulic Dejvic a Bubenče - Praha 6 legionářská

6.9.2024 - | Vojenský historický ústav Praha

Před 110 lety odjízděli 23. srpna 1914 první čeští dobrovolníci z Paříže do Bayonne. Zde byl 31. srpna 1914 vytvořen prapor C druhého pochodového pluku I. pluku Cizinecké legie, jehož součástí byla rota C I, která vstoupila do historie jako slavná rota Nazdar. Z velké části ji tvořili členové pařížského Sokola, a právě tradiční sokolský pozdrav se záhy vžil jako její název.

Vznikla tak první jednotka budoucích československých legií ve Francii, které se spolu s legiemi v Rusku a v Itálii staly základem úsilí o vznik samostatného československého státu. Při příležitosti 110. výročí vzniku roty Nazdar připravila městská část Praha 6 ve spolupráci s Vojenským historickým ústavem Praha a organizací Post Bellum výstavu nazvanou . Tato výstava, která je rozmístěna přímo v ulicích Prahy 6 je věnována jednomu z výrazných specifík Bubenče a Dejvic - názvům ulic, které připomínají boje za vznik samostatné Československé republiky v letech první světové války. Řada z nich připomíná, či dříve připomínala, právě osudy roty Nazdar.

Slavnostní zahájení výstavy se uskutečnilo ve čtvrtek 5. září odpoledne na Vítězném náměstí. Poslanec a radní Prahy 6 Jan Lacina řekl, že nápad na tuto výstavu vzešel od obyvatel jeho městské části. „Dostáváme dopisy, v nichž lidé žádají o přejmenování ulice, kde bydlí na dřívější názvy. Já sám také bydlím v ulici, která měla hezké vojenské jméno a teď nese jméno po ruském romantickém básníkovi. Proto jsme se s vedením Vojenského historického ústavu Praha dohodli, že veřejnosti ukážeme, jak se ulice jmenovaly původně, jak za nacistické okupace a jak po komunistickém převratu. Chceme, aby lidé uvažovali o tom, jestli původní názvy, které byly vymyšleny s nějakým konceptem, nebyly lepší,“ řekl při zahájení výstavy Jan Lacina. Poděkoval autorovi výstavy, řediteli Odboru muzeí Vojenského historického ústavu Praha, Michalu Burianovi, že se tématu pečlivě věnoval. „Těší mne to o to víc, že pan plukovník Burian je občanem naší městské části, takže k tématu výstavy má blízko nejen profesně, ale i odborně a o to větší mám radost, že se toto téma otevírá k veřejné diskusi,“ dodal Jan Lacina, radní Prahy 6.

Ředitel Vojenského historického ústavu Praha, brigádní generál Aleš Knížek vyzdvihl skutečnost, že Praha 6 je s armádou úzce propojena. „Jsem naprosto přesvědčen o tom, že by se některým ulicím měly navrátit jejich původní názvy. Koncept s jakým bylo pojmenování ulic za první republiky zamýšleno, je správný, má historickou hloubku a odkazuje na hrdiny, kteří bojovali za to, že máme svobodu. Je naší historickou povinností jejich jména a místa bojů, kde za naši svobodu bojovali, připomínat. To, že ulicím vrátíme jejich původní názvy, je velice skromný příspěvek ke kolektivní historické paměti.“

Jak vznikaly názvy ulic v Bubenči a Dejvicích

Vznik Československé republiky v říjnu 1918 s sebou přinesl i nutnost vybudování armády. Již od 14. listopadu 1918 se vytvářelo Ministerstvo národní obrany. Jedním z limitujících faktorů byl problém s umístěním jeho jednotlivých úřadů. Jako ideální řešení se jevilo rychle se rozvíjející území Bubenče a Dejvic. Jako první byla v roce 1922 v dnešní ulici Československé armády zahájena stavba takzvaných domů pro dočasné umístění úřadoven Ministerstva národní obrany. V dnešní

Rooseveltově ulici byl v letech 1923–1927 postaven Vojenský zeměpisný ústav podle návrhu architekta Bedřicha Feuersteina. Největší komplexy budov pak vyrostly ve 30. letech na Vítězném náměstí. Jako první vznikl v roce 1929 palác Bajkal (dnes Dům armády Praha) s kinem, hotelem a restaurací. Další budovou byl Vojenský technický a letecký ústav následovaný Hlavním štábem čs. branné moci vycházejícím z urbanistického projektu architekta Antonína Engela a budovami Penzijní likvidatury a Vojenské ústřední účtárny. Komplex byl dokončen v květnu 1937.

Dne 9. ledna 1925 schválila pražská městská rada šest zásad pro pojmenovávání ulic, mezi nimiž byla mimo jiné uvedena možnost použít pro nové ulice vzniklé po roce 1918 vlastenecky zaměřené názvy, preferovat názvy podle povahy místa a respektovat ucelené místní názvoslovné soustavy. V této souvislosti došlo v roce 1925 a v následujících letech k pojmenování řady bubenečských a dejvických ulic podle významných bojišť a osobností první světové války spojených s působením československých legií. Prostřednictvím názvů ulic měla být navždy připomínána památka československých legií. Přestože se později snažil nacistický i komunistický režim jakékoliv vzpomínky na legionáře vymýtit, jejich odkaz žije dál a i část ulic v Praze 6 se po roce 1989 vrátila ke svým původním názvům. Vedla k tomu ale dlouhá a složitá cesta.

První vlna přejmenování - okupace českých zemí

K první vlně přejmenování došlo po okupaci českých zemí v letech druhé světové války. Některým ulicím zůstaly názvy spojené s první světovou válkou, další byly přejmenovány po osobnostech německých či rakouských vojenských dějin. V roce 1945 se ulice na krátko vrátily k původním názvům. Po nástupu komunistické moci ale došlo v roce 1952 k nahrazení téměř všech „legionářských“ názvů. Nově nesly ulice jména osobností komunistického hnutí, „spřátelených států“, ale i osobností z oblasti kultury. Po roce 1989 se část ulic vrátila ke svým původním názvům.

Prostřednictvím právě zahájené výstavy si mohou obyvatelé Prahy 6 připomenout historii názvů jednotlivých ulic a zamyslet se i nad tím, zda by nebylo vhodné vrátit se alespoň v některých případech k myšlence našich předků a vděčnost za oběti, které vedly ke vzniku samostatného státu zvěčnit v podobě původních názvů ulic. Vždyť i slavné rotě Nazdar patřil až do roku 1952 název jedné z Bubenečských ulic. Dnes nese jméno ruského romantického básníka N. A. Někrasova. Podobně ulice, pojmenovaná po sovětském pilotovi V. P. Čkalovovi sousedící s budovou Ministerstva obrany, se až do roku 1952 jmenovala Dostalova na počest prvního padlého důstojníka čs. legií, který položil svůj život při posledním útoku roty Nazdar 9. května 1915.

Výstava rozmístěná v ulicích Bubenče a Dejvic nám připomíná nejen slavné události a osobnosti našich dějin, ale i způsob, jakým se totalitní režimy snažily – někdy méně a někdy bohužel i více úspěšně – o jejich zapomenutí...

<https://www.vhu.cz/pocta-ke-110-vyroci-zalozeni-roty-nazdar-vystava-mapujici-puvodni-vojenske-nazvy-ulic-dejvic-a-bubence-praha-6-legionarska>